

організаціях, що може посилювати нерівність доступу до послуг між великими містами та меншими громадами.

Висновки. Виявлені прояви фрагментації мають системні наслідки. Зокрема, вони призводять до неефективного використання ресурсів, ускладнюють доступ населення до послуг і посилюють територіальну нерівність у їх наданні. Крім того, відсутність узгоджених стандартів і механізмів координації обмежує можливості формування цілісної системи психічного здоров'я. Таким чином, фрагментація системи психічного здоров'я в Україні є системною проблемою, що знижує ефективність реалізації публічної політики у цій сфері. Її подолання потребує посилення координації між акторами, узгодження стандартів надання послуг та більш збалансованого розподілу ресурсів.

Список використаних джерел

1. Goto R., Pinchuk I., Kolodezhny O., Pimenova N., Ventriglio A. (2022) Mental health services in Ukraine during the early phases of the 2022 Russian invasion. *European Psychiatry*.

2. Martsenkovskiy I. et al. (2024) Mental health in Ukraine in 2023. *European Psychiatry*.

3. Nalyvaiko L. et al. (2025) Mental Health and Psychosocial Support Coordination in Wartime (Ukraine). *Lessons from a Humanitarian Perspective*.

4. Seleznova I. et al. (2023) The battle for mental well-being in Ukraine: Mental health crisis and economic aspects of mental health services in wartime. *European Psychiatry*.

5. Mental Health and Psychosocial Support in Ukraine: Coping, help-seeking and health systems strengthening in times of war (desk review). ARQ National Psychotrauma Centre, 2024.

6. Ukrainian prioritized multisectoral mental health and psychosocial support actions during and after the war: operational roadmap. World Health Organization, 2022.

7. Mental Health and Psychosocial Support System of Ukraine: Target Model 2.0. World Health Organization, 2023.

Сергій САВЕЛІЙ

*аспірант кафедри загальнотеоретичного правознавства
та публічного права факультету юридичних наук
Національного університету «Києво-Могилянська академія»*

УПРОВАДЖЕННЯ СТАНДАРТІВ ЄС ЩОДО ПРОЗОРОСТІ ПОЛІТИЧНОЇ РЕКЛАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ ТА КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА НА ВІЛЬНЕ ВОЛЕВИЯВЛЕННЯ

Ключові слова: політична реклама, інформаційна безпека, свобода вираження поглядів, виборче право

Мета дослідження: на основі комплексного аналізу Регламенту (ЄС) 2024/900 та правової доктрини обґрунтувати необхідність змін до Виборчого кодексу та інших законодавчих актів для захисту конституційного права на вільне волевиявлення в умовах цифрових загроз.

Виклад основного матеріалу. Стрімкий розвиток цифрових технологій та їх активне використання у публічному просторі за останні роки сформувало нову реальність. У цьому середовищі відсутність уніфікованих регуляторних рамок створює сприятливі умови для спотворення виборчих процесів шляхом застосування технологій мікротаргетингу та алгоритмічного профілювання [1]. Традиційний інструментарій захисту прав людини виявляється вразливим в умовах, коли цифрові платформи не є нейтральними акторами, а право на свободу вираження поглядів використовується недобросовісними суб'єктами як інструмент інформаційного впливу. Компанії-провайдери великих цифрових платформ (зокрема корпорації Meta та Google) стали суб'єктами, що займають домінуюче становище на ринку інформаційних послуг, і це вимагає поступового переходу держав від політики невтручання до встановлення позитивних зобов'язань.

У контексті інформаційної безпеки глобальним викликом стає захист права на вільне волевиявлення виборця. Маніпулятивні техніки мікротаргетування, засновані на прихованому зборі персональних даних, здатні непомітно корегувати поведінку громадян, що фактично підмінює свідомий вибір алгоритмічним розрахунком [2]. Застосування алгоритмічного мікротаргетингу створює ефект інформаційної ізоляції, що унеможливорює вільне формування волі виборця через обмеження доступу до альтернативних точок зору, тим самим порушуючи конституційну гарантію вільного волевиявлення.

Дослідники також наголошують на тому, що доступ до збалансованої інформації, який є критично важливим в умовах виборчого процесу, опиняється під загрозою, коли цифрова маніпуляція впливає на рішення виборців через емоційні тригери, про існування яких вони навіть не здогадуються [3].

Відповіддю на ці виклики стало ухвалення Регламенту (ЄС) 2024/900 Європейського Парламенту та Ради про прозорість та таргетування політичної реклами [4]. Варто наголосити, що цей документ слід розглядати в широкому контексті. Під час напрацювання ініціативи враховувалося також чинне законодавство ЄС, зокрема Загальний регламент про захист даних (GDPR), а також проекти Акту про цифрові послуги (DSA) та Акту про цифрові ринки (DMA). Останні передбачають певні загальні зобов'язання щодо прозорості онлайн-реклами, а також загальні рамки функціонування ринку цифрових послуг у ЄС, відтак для них Регламент 2024/900 має слугувати своєрідним доповненням (*lex specialis*) у частині питань, пов'язаних із політичною рекламою. У процесі розробки Регламенту відбулося також оновлення Кодексу практики щодо протидії дезінформації.

Регламент (ЄС) 2024/900, який набув повної чинності 10 жовтня 2025 року, знаменує перехід від моделі корпоративного саморегулювання платформ до жорсткого публічного адміністрування цифрового простору [5]. Ключовою новелою Регламенту є впровадження обов'язкового «повідомлення про прозорість» (*transparency notice*). Згідно зі статтею 12 Регламенту, таке повідомлення повинно містити не лише ідентифікацію спонсора та суму витрачених коштів, а й пояснення параметрів таргетування: чому саме цей користувач бачить це оголошення і які параметри (демографічні, поведінкові) були для цього використані. Це положення кореспондує з концепцією «змістовної прозорості» (*meaningful transparency*), викладеною у Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи CM/Rec(2022)12 [6], яка трансформує виборця з об'єкта таргетингу на суб'єкта усвідомленого вибору, надаючи йому повноту даних для оцінки політичної пропозиції, що є гарантією справжності волевиявлення.

Окрему увагу також слід приділити статті 5 Регламенту, яка встановлює заборону на надання послуг політичної реклами суб'єктами з третіх країн впродовж трьох місяців, що передують виборам або референдуму. Для України, яка протистоїть гібридній агресії, імплементація цієї норми є критично важливим бар'єром проти зовнішнього втручання. Це положення також корелює з необхідністю захисту інформаційної безпеки як складової національної безпеки держави, не дозволяючи іноземним акторам використовувати глобальні платформи для дестабілізації внутрішньополітичної ситуації.

Водночас вже зараз імплементація цих стандартів містить певні ризики. Експерти вказують на небезпеку того, що великі онлайн-платформи (наприклад, Meta чи Google), прагнучи уникнути юридичної відповідальності та адміністративного навантаження, можуть вдатися до повного блокування політичної реклами в певних юрисдикціях. Це, у свою

чергу, може обмежити можливості для політичної конкуренції та діяльності організацій громадянського суспільства, які покладаються на цифрові інструменти для комунікації з виборцями [7].

Для України впровадження зазначених стандартів є невід’ємною складовою євроінтеграційного поступу та розбудови системи цифрового врядування. Так, згідно з Дорожньою картою з питань функціонування демократичних інституцій в Україні, до IV кварталу 2026 р. передбачено поширення правил офлайн-агітації на онлайн-простір, зокрема в частині маркування, звітування про фінансування та контентних обмежень [8]. Документ прямо зобов’язує привести регулювання агітації в нелінійних аудіовізуальних медіа (OTT-сервіси, онлайн-кінотеатри) у відповідність до acquis ЄС, зокрема Регламенту (ЄС) 2024/900. Цей процес має завершитися до кінця 2027 р. повною гармонізацією правил політичної реклами та усуненням законодавчих суперечностей задля забезпечення загальної прозорості.

Відтак, впровадження європейських стандартів прозорості та таргетування політичної реклами дозволить трансформувати онлайн-простір, який перестане бути «сірою зоною» для тіньового фінансування політичних кампаній. Це – критично важливий запобіжник проти маніпулятивних технологій та прихованого іноземного впливу в умовах гібридної війни та під час проведення післявоєнних виборів.

Висновки. Імплементация положень Регламенту (ЄС) 2024/900 та інших стандартів ЄС у сфері регулювання цифрових послуг у національне законодавство дозволить Україні створити дієвий механізм протидії інформаційним загрозам. Трансформація підходів до регулювання – від м’якого права до чітких законодавчих заборон – є необхідною відповіддю на виклики цифрової доби. Забезпечення прозорості алгоритмів таргетування та фінансування політичної реклами є фундаментом для реалізації конституційного права громадян на вільне волевиявлення, захищаючи це право від прихованих маніпуляцій.

Список використаних джерел

1. Fiore E., Seddone A., Piccio D. R. Securing Democracy: Online Political Advertising Regulations and Practices in the EU and its Neighborhood. *Global Policy*. 2025. DOI: <https://doi.org/10.1111/1758-5899.70080>.
2. Law in the Age of Digital Technologies / ed. by F. C. Villata, M. Župan, K. Trimmings, G. Gabrielli. Milano : Milano University Press, 2025. 504 p.
3. Reisach U. The responsibility of social media in times of societal and political manipulation. *European Journal of Operational Research*. 2021. Vol. 291, Iss. 3. P. 906–917.

4. Regulation (EU) 2024/900 of the European Parliament and of the Council of 13 March 2024 on the transparency and targeting of political advertising. *Official Journal of the European Union*. 2024. L Series. URL: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/900/oj>

5. Van Drunen M. Z., Helberger N., Ó Fathaigh R. The beginning of EU political advertising law: unifying democratic visions through the internal market. *International Journal of Law and Information Technology*. 2022. Vol. 30, Iss. 2. P. 181–199.

6. Recommendation CM/Rec(2022)12 of the Committee of Ministers to member States on electoral communication and media coverage of election campaigns. 06.04.2022. URL: <https://search.coe.int/cm/?i=0900001680a6172e>

7. Meta and Google, Don't Throw European Voters Under The Bus. *Liberties.eu*. 2024. URL: <https://www.liberties.eu/en/stories/meta-google-advertising-bans/45513>

8. Дорожня карта з питань функціонування демократичних інституцій в Україні. URL: https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/UA_Dorozhnya-karta-z-pytan-funktsionuvannya-demokratychnyh-instytutstij.pdf

Володимир СЕРВЕТНИК

*доктор філософії (PhD) з публічного управління та адміністрування,
старший викладач Києво-Могилянської школи врядування
імені Андрія Мелешевича*

СПРАВЕДЛИВЕ ПРАВОСУДДЯ ДЛЯ ВЕТЕРАНІВ: ПУБЛІЧНО-УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ДОСВІДУ США В УКРАЇНІ

Ключові слова: публічне управління, справедливе правосуддя, ветерани війни, суди у справах ветеранів, терапевтична юриспруденція, ресоціалізація, інститут пробації, публічна політика.

Мета дослідження: розкриття засад публічного управління процесом забезпечення справедливого правосуддя для ветеранів в Україні на основі аналізу досвіду США щодо функціонування програм на базі судів у справах ветеранів (VTC) та розроблення механізмів їх адаптації до національної правової системи.

Виклад основного матеріалу. Сучасні тенденції розвитку українського суспільства, зумовлені тривалими наслідками повномасштабної війни, вимагають якісних змін у підходах до формування публічної політики